

# Učiteljski TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, naročnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 9.

V Ljubljani 1. maja 1873.

Tečaj XIII.

## Ženska odgoja. \*)

Različne so stvarjene reči na svetu, razna je njih snova, razna tudi pota, po katerih izveršujejo namen stvarjenja. Vsaktera pa je vendar tako sestavljena, da spolnuje namen stvarjenja. „Dobro je“, je Bog rekel, končavši stvarjenje. Poslednjič je Bog vstvaril moža in ženo, njega iz prahu, njo iz moževega rebresa; Evo je dal Adamu v tovaršico in soprogo. Po izvirnem grehu je pa Bog posebno še pristavil ženi: Možu boš podložna.

V teh kratkih potezah je izražen namen stvarnikov, je naznanjeno tudi mesto, katerega naj spolnuje moški in ženski spol v božjem svetu, v človeški družbi.

Ni tedaj nad nami, da odgovarjamo svojevoljno na vprašanje, kakošna je stopnja žene v človeški družbi, marveč izvira to iz namena stvarnikovega, iz ženske narave same, in poslednjič tudi od mnjenja vseh časov.

V paganstvu sploh žena ni bila dovolj spoštovana, kerščanstvo je povzdignilo ženo zopet na izvirno stopnjo, možu v soprogo a ne v sužnjo.

\*) Ako pogledam nazaj v leto 1861., ko sem pisal o ženski odgoji, vidim, da smo od tačas storili ljudski učitelji — velikanski korak! — Naprej ali nazaj — kakor že hočete. — Kako pobožni smo bili takrat, — in nihče se ni spodtikal, ako je ljudski učitelj kerščanski pisal, — a to sedaj ni več v modi; učiteljski list, kateri še tako piše, ni več učiteljski list — ampak vse kaj drugačnega? — Ako pojdemo tako naprej, pridemo res do brezverskih šol — pa misel nas tolaži ta: kedar krop do verha prikipi, takrat pa skipi, — in hud jesih se sam ujé.  
Pis.

Žene so sicer po navadi na telesu in duhu slabeje od moških, imajo pa drugačne prednosti pred moškimi, ter imajo bolj nježna čutila. „Ženski spol, pobožni spol“.

Ženska tudi bolj deluje s srcem nego z umom, naj imenitnejše znajdbe prihajajo večidel od moških, izjeme te zisteme nikakor ne overžejo, in vsi tisti možje in žene, katere se poganjajo za žensko emancipacijo, ne sluté morda, koliko z njih prizadevanjem ženska zgubi svoje vrednosti.

Žena naj deluje v hiši, v družini, in kar je s tem dvojnem v zavezi. Dosti ima tukaj opraviti, vse njene dušne moči lahko v to porabi, in neizrečena korist izvira iz takega delovanja za moža, za družino, za cele države. Žena možu tovaršica pripravi v domači hiši raj ali pekel. Skerbna gospodinja varuje s trudom pridobljeno blago in tri vogle hiše podpira.

Veliko imenitnejše so pa še dolžnosti, katere imajo matere spolnovati. „Dajte nam dobrih mater in svet bo drugačno podobo dobil“, je bil baje izrek Napoleona I. Ona izreja človeštvu zdrave in krepke ljudi, državi verle podložne. Deržava in cerkev veliko pričakuje od dobrih mater, in od njih poglavitno zavisi, kakošen bo prihodnji rod. Da žene spolnujejo ta svoj poklic, jim je pred vsem treba :

1. verske omike in kerščanske pobožnosti, kajti iz teh dveh izvirajo kreposti, katere v resnici žensko kinčajo namreč: ponižnost, krotkost, pokorščina, darežljivost in dostojno vedenje v družbi;

2. take dušne omike, katera um bistri, dušne moči zvišuje; potem je pa tudi potreba, da vé in pozna vse tiste reči, katere so neogibljivo potrebne pri gospodinjstvu.

Ali se pa naše hčere — tukaj govorimo od tako znanih srednjih stanov — hčere visokih stanov in prostega ljudstva ne jemljemo v misel, — res tako izreajo? — Ženska hoče dopasti, ali kakor nekateri pravijo, očarati, ves njeni trud in vsa skerb je le v to obrnjena; matere same svoje hčere v to napeljujejo.

Kjer ni prave kerščanske pobožnosti, tam tudi ni drugih krepst in čednost, katere žensko kinčajo, in kjer je glava z nepotrebniimi rečmi prenapolnjena in serce pa nepožlahnjeno, mora pa telo toliko bolj nališpano biti.

Kaj pa delajo naše krasotice? Od zora do mraka prepeva v poletnem času kobilica na zeleni livadi; izobraženo ženstvo pa se ves dragi dan peča z delom, katero ni vredno piškavega oreha; dan mine v branji, pri godbi, v koncertih in gledališču ali na plesišču.

Ako že sploh kaj delajo, saj kaj takega ne, pri katerem bi si roke umazale; šivati, kerpati, kuhati to bi ne bilo za tako lepo punčko. — Če tako deklé vendar le moža vloví, gorjé, trikrat gorjé mu!! tričeter-

tinke vsega premoženja mora biti za svilo, žamet, špice, in taka gospodinja ne zna sama ne gospodinjiti, tedaj ne ve tudi deklam nič pametnega ukazati. Pri njenem gospodinjstvu gre premoženje rakovo pot, sreča v družini zgine in mož, ta ne ve, kje se ga glava derži, in je le takrat vesel, kedar ga ni doma.

A nihče ne pravi, da bi bile vse ženske v gosposkih hišah take; več je izverstnih gospodinj in dobrih mater, in te toliko bolj cenimo in spoštujemo.

Kako naj se pa izreajo dekliči v dobre gospodinje in skerbne matere?

Podlaga vsaktere izreje je vera in ta bo ostalo dotlej, dokler bodo živeli ljudje, kateri izreje potrebujejo. Ni tedaj samo lepo in koristno, marveč neogibljivo potrebno, da se pri dekliški izreji posebno povdarja vera, in da se že v nježni starosti dekliči pred vsem učé iz vere in po veri živeti.

Poglejmo nekoliko okoli sebe, in ozrimo se na učne črteže višjih dekliških šol. Na programi je: materin jezik, francoski ali kateri drugi tuji jezik, svetovna in cerkvena zgodovina, slovstvo, basnoslovje, prirodoslovje in prirodopisje, matematika, godba.

Koliko je tû nepotrebnega! Vse, česar ne potrebuje žena in gospodinja, je odveč; kar pa ostane, se mora toliko bolj temeljito učiti. Čemu neki basnoslovje? — Astronomija, fizika in kemija so nauki, katerih se mora človek, ako jih hoče umeti, učiti dolgo in dolgo; kaj pomaga, ako deklič tû in tam nekaj vjamejo od teh naukov? Zemljerstva in algebre dekliči ne bodo nikdar potrebovali. — Rastlinstva, živalstva in rudništva naj se učé, ker nekatere reči mej teh naukov morejo koristiti prihodnji gospodinji.

Sploh rečeno, tega naj se učé, kar jim v resnici hasne in koristi, da si pridobé vednost v življenji potrebnih in da se dušne moči lepo harmonično ali v soglasji izobrazijo.

(Dalje prih.)

## Lepe in važne besede

so v sledečih vrstah, ki smo jih prijeli od velocenjega domoljuba.

Piše mi mnogospoštovani prijatelj, ki ima odlično mesto, v nekem deželnem šolskem svetu, sledeče:

„Denes mi je prišla misel, ki se mora vresničiti. Treba nam bode mnogo šolskih knjig, — a podpore za izdavanje nemamo. Kako bi bilo, ako bi se za izdavanje šolskih knjig ustanovila družba učiteljska, ktera bi naj obsegala učitelje srednjih in ljudskih šol? Učiteljev za srednje

šole je 150, naj bi plačal vsak na leto 2 gold., bilo bi 300 na leto; učiteljev za ljudske šole je 1000, naj bi plačal vsak 1 gld. na leto, koliko denarja bi se nabralo za šolski namen! Povspešujte, dragi prijatelj! izpeljanje te misli, kolikor je mogoče" itd.

Ta misel rodoljuba in moža od šole zasluži, da se vsestranski prevdarja. Ako hočemo si naše šole po mogočnosti narodne obdržati, moramo skrbeti za učila, od vlade nemamo pomoči pričakovati, bodi si kaka koder. Tudi ne smemo prezirati denešnjih še prijaznih razmer. Velika večina starejih učiteljev še je narodna, in še dobrih krščanskih načel. Nečem s tem izrekom mlajšega učiteljskega naraščaja razžaliti, vendar način, kako se večidel odgojevajo dan denešnji pripravniki na državnih učiteljskih pripravniških, vtegne v kratkem pričati, da se mlajši učitelji v izobraževaliških niso navdušili za narodnost in krščanstvo. Tako družbo bi tudi slobodno podpirala čestita duhovščina, in enkrat pustila pasivni upor, kateri jej niti v politiki praktične koristine prinese, manje pa še jej bode v šolstvu kak upliv pridobil. Splačalo bi se, da bi slovensko duhovništvo si francosko in belgijsko za izgled vzelo, ono od škofa do vaškega kaplana aktivno se loti vseh vprašanj, ki zadevajo odgojitev naroda. Kdor dan denešnji pričakuje za cerkev in šolo od ministerstev ali kron samih krščanskega ravnila, ne razumeva duha časa, in ne pozná niti posvetne niti cerkvene zgodovine. Tukaj odločujejo stranke, in te ne zrastejo ne v političnih, v ne škofovskih kancelijah, nego se morajo stvoriti iz cerkvene občine in politične družbe. Ker so nove šolske postave fait accompli, in jih na staro kopito tudi ne bodo več mogli najkonservativniši zbori rabiti, ker so narodi sami se ž njimi sprijaznili, in si tako lahko svojega upliva v šolo ne bodo dali zmakniti, ne ostane druga čestiti duhovščini, nego vsaj do pol mosta nasproti priti učiteljstvu, drugo polovico bode gotovo rado samo nastopilo in prijazno roko podalo, ker oba stana — duhovski in učiteljski — imata ednako nalogo, človečji rod odgojevati, učiteljski skrbeti za praktično ved, duhovski pa človečjo ved posvečevati in pokropiti vse oblaževajočim duhom krščanstva. Tudi društvene razmere vežejo vsaj na deželi učitelja z duhovnikom, in ne le duhovnik, temuč tudi učitelj sta si dovolj skusila, kako neprijetno in neznosljivo je sedanje stanje.

Še ene okolščine naj omenim. Slovenski narod, in sicer ne samo jedro jegovo — inteligencija, nego tudi prosto ljudstvo ni še zavrglo vseh starih tradicij, njeguje še nravnost, in gabi se mu zapadni nihilizem. Gotovo bodo moževi, katere bodo strokovnjaki volili v komité, ki bo skrbel za izdavanje dobrih šolskih knjig in učnih pomočkov, se ozirali na te tradicije in to nravnost, in ne bode se nam treba bati pohujšljivih, krščanstvo podkopajočih knjig. Ako zamudimo ta ugodni čas, nam bode zlobni duh časa, upliv sosednih narodov, nekrščanske vladne



sisteme še to narodno svojstvenost zadušile, in naši potomci, kateri bodo za nami delali za moraličnost naroda, bodo nas hudo sodili, ker smo v slabo razumljenem optimizmu roke križem držali. Toda porazumljenje, prijaznenje! imejmo pred očmi edino blagor malega slabega naroda slovenskega, na katerega deblo je neprijatelj že sekiro položil. Tukaj se gre za nekaj družega, nego za nadvladovanje edne ali druge politične stranke, tukaj se mora stopiti črez glave egoističnih vodjév, ki samo prav krščansko v časnikih pišejo, tudi v zborih pobožno govorijo, a trohice ne poznajo, kakega truda je treba in požertvovanja pri moralični odgojitvi naroda. Želel bi, da se najblažji sini domovine vseh stanov enkrat kje snidejo in pogovarjajo, kako bi se našemu narodu ohranila krščanska in narodna odgojitev. Veselilo me bode, ako sem s temi mislimi vzbudil živo udeležnost in vsestransko pretresovanje; uredništvo tega lista bode gotovo rado prostor tako važnim razpravam odprlo.

(Iz „Slov. Učitelja“.)

Bivši učiteljski duhovnik.

### **Dostavek vredništva.**

Pričujoči nasvet ima dva dela; prvi povdarja potrebo izdavanja slovenskih knjig za ljudske šole in nasvetuje v to posebno društvo, v katero naj bi stopili vsi slovenski učitelji srednjih in ljudskih šol.

Stvar je važna, in vsega premisljiva vredna; kaj nam pomaga vse vpitje, da naj bi se realistični predmeti v slovenskem jeziku podučevali, ako nimamo v to potrebnih knjig. Vprašanje nastane, ali res nimamo slovenskih šolskih knjig za zemljepisje, zgodovino i. dr.? Nekaj že imamo n. pr. popis sveta s kratko povestnico vseh časov in narodov, ki se dobí pri g. Blaznikovih dedičih. Imamo tudi g. Lapajnetovo geometrijo za ljudske šole, katera je izdelana po g. dr. Močnikovi večji. Za slovenski jezik imamo Praprotnikovo slovnico in spisje, sedaj že v drugem natisu, in tudi v c. k. zalogi za izdavo šolskih bukev se dobí slovenska slovnica. Imamo tudi že prvo in drugo berilo vpeljana v ljudske šole, kar pa še nimamo, bi se že dalo spisati. Pa kako? Po naših mislih posebne nove družbe treba ni; imamo slovensko učiteljsko društvo, katero se je v tej stvari že večkrat posvetovalo, ta točka je bila na dnevnem redu pri občnem zboru l. 1870. in gosp. Stegnar, sedaj učitelj na Gradu v Ljubljani, je v tem obširno govoril, in tako potrebo vsestransko razkazal. (Uč. Tov. l. 1870. v 19. l. str. 305) in učiteljsko društvo je razpisalo darilo 50 gl. za kratko fiziko v ljudski šoli. Nihče se ni oglasil za to darilo. Posamesni so od tega časa sicer nekaj spisali, a čuda golemo, da se nismo tačas resno poprijeli spisovanja slovenskih šolskih knjig, takrat ko je vlada sama v to priganjala in nagovarjala. A mi smo se zmirom še nekaj nadejali, in tako je minul nam vgodni čas. Imamo sicer ljudski učitelji dvoje knjig namenjenih za rabo v ljudski šoli zgotovljenih, a treba

bo še marsikaj popiliti in popraviti, preden da smemo s tem na beli dan, brezobzirna kritika vsacega čaka, to pa ne mika, ampak nezaupanje zbujuje.

Kaj pa pomaga, ako ljudski učitelji tudi kaj spišemo, moramo to natisniti dati na svoje stroške in pri vsem tem je še vprašanje, bodo li te knjige v šolo vpeljane ali ne, in tako ne moremo iz napačnega kroga; slovenski ne moremo podučevati, ker nimamo slovenskih šolskih knjig, knjig pa ne potrebujemo, ker se naukov ne učimo.

Tukaj ne ostane nam drugega, nego slovensko ljudstvo pomagaj si samo in Bog ti bode pomagal, ne zaupaj na pomoč drugih, ampak prebudi se samo iz svoje vnemarnosti in delaj, ako hočeš kaj imeti, ako hočeš kaj doseči. — Kar si pribojuješ in pridobiš, to boš imelo, in vi slovenski rodoljubje, podpirajte društva, katerih namen poznate, podpirajte jih duševno in denarno, z družnimi močmi bo mogoče kaj opraviti, posamesne moči pa opešajo.

Enaki namen samo z drugačnimi pravili ima tudi „Narodna Šola“, namreč podpirati narodno šolstvo § 1. točka c in d. Učitelji, kateri tu delujejo, imajo opraviti tudi tam; to društvo ima že nekoliko svoto v denarjih in svoje ude šteje po vsem Slovenskem; ali bi bolj kazalo, da slovensko društvo ali „Narodna Šola“ skerbí za izdavo novih šolskih knjig, v tem bi se bilo treba posvetovati, in mnenje tudi vnanjih udov slišati; vsikako pa bi bilo potrebno, da bi se ne zanašali na prihodnost, marveč že sedaj resno mislili na delo.

Drugi del tega spisa pa prigovarja duhovne, gledé na djanske razmere, katere se tako na vrat na nos ne bodo predrugačile, k delovanju in povdarja skrajno potrebo porazumljenja med duhovnom in učiteljem. Kar se tega tiče, smemo reči samo to, da je bilo od nekdaj med duhovnimi zastran vdeležbe pri novih šolskih postavah na Kranjskem dvoje različno mnenje; nekateri so rekli: Skerbeli bomo za šolo, kakor poprej tako tudi sedaj, ker sicer vse razpade, in tega mi nočemo; delali bomo povsod, kjer bomo videli, da delavnost kaj zda; drugi pa od nove šole niso hotli nič slišati, tudi ne, ako jim je učitelj skazoval dolžno spoštovanje; poslednji so rekli: Malopridno drevo ne more roditi dobrega sadu, in ako šole ne napredujejo, bodo pa liberalci zopet rekli, šole za to ne napredujejo, ker so še duhovni zraven in se šolske postave ne izveršé do dobrega.

Kdo je bil v takem položaju naj večji revež?

Ubogi ljudski učitelj!

To je pa bilo v marsikaterem kraju vzrok zamerze med duhovnom in učiteljem in lahko si mislimo, da takošni ljudski učitelj nič bolj ne želé, nego da se nove šolske postave hitro in kmali izveršé.

Mi pa mislimo, da časi so silo tehtni, vsak naj dela po svoji vesti in po svojem prepričanju pa tudi po svojih okoliščinah. Ni vse za vsakega in za vsak kraj; zgubljeno zaupanje se težko nazaj pridobi; to velja za vsaki stan ne samo za učiteljski in iz tega razloga tudi mi naravnost nobenega ne obsojemo in ne odvezujemo.

Naj končamo zdaj to silno kočljivo stvar; mogoče da drugi pot še kaj; složnosti in skupnega delovanja duhovniki in učitelji kervavo potrebujemo, in ako nas povsod vodi pravi razum in modra previdnost, to pa velja obojemu stanu, bomo že najdlji pot, na kateri pridemo skupaj. Vsakemu svoje; toda enakopravnost razumemo v okviru, kakoršnega imamo v svojem stanovskem življenju. Duhovniki in učitelji bi se pa mogli razumeti, že posebno zaradi tega, ker neprijatelji naše narodnosti pred vsem sejejo seme razpertije med duhovna in učitelja, — zato je pa sedaj še malo upanja, da bi učitelji in duhovniki složno delovali; izjeme so toliko bolj hvale vredne, in so učitelju in duhovniku v posebno čast; — nočemo dalje posredovati, ker posredovalec po navadi nobeni stranki ne vstreže, in ljudje zdaj skoraj niso za mirno premišljevanje, samo toliko še rečemo, namreč, ko enkrat dobe tudi kranjski učitelji, kar jim po novi šolski postavi gre, in kedar bodo tudi spoznali, da nova šolska postava ne samo obeta, temuč tudi tirja, in ko bodo sami spoznali, da zlati časi za šolstvo tudi z novo šolsko postavo niso prišli, — potem bodo serca bolj pripravna ze resno premišljevanje. Duhovniki so se pa že menda v kratkih letih tudi do dobrega prepričali, da je njih razmerje čisto drugačno od nekdanj, in da se morajo podati za brambo svojih pravic sami v javno življenje. Povsod velja: Vigilantibus jura!

## Mertvo morje.

„To morje je nastalo, ko je Bog mesto Sodoma in Gomoro pokončal, ker je Bog hotel tudi spomin na te kraje izbrisati; okoličani pa imenujejo neko goro poleg mertvega morja „Džebel Usdum“ Sodomsko goro in razvaline nekega velikega mesta „Kherbet Usdum“ razvaline Sodomove. Sodoma in Gomora niste tedaj pokopani v mertvem morji in mertvo morje je bilo gotovo že tačas, ko ste Sodoma in Gomora še stale, to se naj bolj jasno vidi iz svetega pisma, kjer se bere: „Lot si je zvolil vodenčno stran ob reki Jordani.“ Tedaj je mertvo morje tudi že tačas bilo, ker sicer res ne vemo, kam bi bila reka Jordan tekla. Od kod pa pride to protislovje? sveto pismo se tedaj ne vjema z geologijo. To protislovje je le videzno, in naj novejša preiskovanja so še le prav pokazala, da se sv. pismo do dobrega vjema z geologijo in z okolnosti

tega kraja. — Od kod pa pride to mnjenje, da ste Sodoma in Gomora pokopani v mertvem morju?

V Moj. buk. Gen. 14. 3. se bere, da so se kralji petero mest zbrali v gozdnati dolini (Siddim), katera je sedaj slano morje. Pomnimo pa, da je tukaj govorjeno le od gozdnate doline, in da je ta postala slano morje, od mest se tukaj kar čisto nič ne govori; ta gozdnata dolina je pa bila skoro gotovo v sredi peterih most.

Popotniki vedo pripovedovati od tihote kraja, in da ne živi v mertvem morji nobena živa stvar; a voda je preveč slana, okolica na enih krajih zelo osojna, je pa vendar v stranskih dolinah prijetna, in skale odmevajo od ptičjega petja. Dolgo časa so terdili, da vsaka tica v morje pade, kedar prek liti, ta vera je prišla naj beržeje od tega, ko so videli mertve prepelice po vodi. Prepelica pa nizko leti, in ravno tako lahko v kako drugo vodo pade, kakor v mertvo morje.

Dasiravno po takem preiskovanji mertvo morje ni tako strašno in grozno, vendar je ta kraj eden naj bolj zanimivih na zemlji.

1. Ves tok reke Jordana je globoje od morja; jezero Merom 6, jezero Genezaret 600, in mertvo 1225, in kjer je naj globejše, še celó 2460 čevljev nižjeje od sredozemskega morja. Iz tega pride, da je okoli mertvega morja silna vročina, takošna, kakoršna je po naj bolj vročih krajih. Ako k temu še prištevamo gole apnene pečine na 300 čevljev visoke, od katerih solnčni žarki odsvitajo in vsako sapico od vzhoda in zahoda odvrtačujejo, južni vetrovi pa vročino še huje pomnožijo in je nebo večjidel jasno, lahko verjamemo potnikom, kakošna strašna vročina tam kraljuje. Se vé, da je voda tam tudi vroča, po navadi le kake 2 stopini hladnejša od zraka, kateri je dostikrat 35° vroč.

2. V jezero priteka reke Jordan in tudi druge, in vendar jezerska ostane zmirom enako velika. — Velik vsek, po katerem teče reka Jordan, sega od mertvega morja noter do rudečega morja prav za prav njegove panoge, katera se imenuje izliv Akabah. Zelo verjetno je tedaj, da je rudeče morje se izlivalo po vsej tej vseki, noter do virov reke Jordana. — Ako pa je ta dolina tako globoka, zakaj pa dan danes rudeče morje ne zaliva te razpoke. — Kakoršen je sedaj svet, je to nemogoče. Na sever od Akabah vzdigujejo se tla v dolini, katera vodi do rudečega morja, do 800 čevljev visočine, potem se pa zopet znižujejo k rudečemu morju.

Ta višava je tedaj velikanski jez, kateri ubranuje rudečemu morju odtok v jordansko dolino.

Stavimo si tedaj pred oči, kar nas uči zemljeslovje (geologija): V praveku jezu med rudečim in mertvim morjem ni bilo; a zemlja se vzdigne v morji, in voda ni mogla več teči v raspoko. Kaj pa potem? Voda na sever od višave je bila ločena od morja in se je počasi izhla-



pela. Nabirala se je pa v globinah; tam so bila jezera, sicer večja kakor sedaj, pa skerčila so se čedalje bolj, dokler ne ostane toliko vode, kolikor je dovodi ravno Jordan in druge reke, katere so sedaj še le nastale.

Vode, katero dovodijo reka Jordan in druge, je skoraj ravno toliko, kolikor je izhlapi. Sicer je res, da o deževnem času jezera Merom, Tiberijas in mertvo morje nekoliko narastejo in ob vročem času zopet padejo, to pa vendar poterjuje vse to, kar smo ravno navedeli.

Mertvo morje pa je silno slano, poprek se računi na 1 funt vode 2 lota soli. Sol pa ne izhlapi kakor voda, in ker je voda izhlapela, je ostala čista sol; v resnici je v jordanski dolini tû in tam sol v gručah, kar se je pa ni vsterdilo, je pa sedaj stopljena v mertvem morji. Kako pa je to, da jezera Merom in Tiberija nimata slane vode? Jordan ji pretaka ne le stoletja, marveč tisočletja, in je odpeljal vso sol, raztrošeno po petkrat večjem prostoru v mertvo morje.

Poglejmo sedaj na zemljevid mertvo morje! Dolgo (2½ m) steg-njen polotak El Mesra ga deli v dva neenaka dela. Večja severna stran je po natančnem merjenju poprek globoka 800 do 1000' v enem kraji še celó 1235'. Vsa južna stran pa ni nikjer globokeje od 16' in poprek je globoka le 6', v primeri s severno se zamore to imenovati prava mlakuža. In ta južna stran mertvega morja je beržkone nekdanja gozd-nata dolina (Siddim), katero je zalilo mertvo morje še le tačas, ko sta bile končani Sodoma in Gomora. Kakor Mozes pripoveduje, je imela ta dolina veliko asfaltnih virov, tedaj ni neverjetno, da so se pri žveplu in ognju, kateri je padal na mesta Sodoma in Gomora, vneli asfaltavi viri v dolini, katera je bila v sredi teh mest, strašen požar nastane, ves svet se pogrezne za nekatere čevlje, in voda mertvega morja se izliva tudi v to dolino. Berž ko ne je bil pri tem ognji še hud potres. Še dan danes verže mertvo morje od časa do časa asfaltove kose na suho; l. 1834 in 1837 je bilo to po potresih, in ti kosovi so prišli iz južnega dela morja, tedaj ravno iz asfaltove doline Siddim.

Razdjana mesta so bila sicer blizu mertvega morja, pa ne v globoki dolini, ampak na bližnjih visočinah. Na nekem hribu, na jugozapadu jezera, kjer je veliko kamnene soli, so razvaline velicega mesta; tam je bila beržkone Sodoma, ker okoli stanujoči imenujejo te razvaline „Kherbet Usdum“, kakor smo od začetka govorili. Vzemimo to goro tudi za sodomsko goro, tudi bolje razumemo osodo Lotove žene. Silna vročina namreč, katera je napolnila ves kraj, je nekoliko raztopila tudi velike skladowe kamne soli in je pokopala ženo, katera se je obotavljala nekaj iz vedičnosti, nekaj od žalosti, ko je bila sila naj nujnejša. Arabljani sicer kažejo veliki solnati steber na primer 40 čevljev za Lotovo ženo. To je sicer sila neverjetno, a to se more vendar reči, da nas vsaki sol-

nati steber, katerih je veliko v okolici mertvega morja, opominja na tisto nesrečno ženo, katera je smert storila zaradi svoje vedičnosti.

S tem sklenemo svoj popis od mertvega morja, katerega smo posneli po daljšem sestavku o tem znamenitem jezeru. In zopet nam ta popis staro resnico poterjuje, plitvo preiskovanje svetopisemskih zgodb doводи v protislovje s svetopisemskimi povesti; bolj temeljito preiskovanje pa poterjuje to naj starejšo zgodovinsko knjigo, katero je prerok Mozes s posebnim božjim razsvitljenjem spisal.

## Metelko

v

### slovenskem slovstvu.

„Trdna resnica je, da še le, kadar bode vse Miklosičevo preiskovanje dovršeno, potem si bomo Slovenci mogli narediti pravo slovensko slovnico, piše Levstik v Novic. 1862 str. 400. Nepremekljive so tega jezikoslovca besede, ktere je dvakrat povedal v uvodu knjige „vergleichende lautlehre“, na VII. i XI. strani, da namreč „stara slovenščina vsem slovanskim jezikom brez izimka v sebi hrani pregloboko pravilo“. Če to velja za vsa narečja, mora še posebno za slovenščino, poleg bulgarščine prvo šči stare čestitljive matere. Zato naj bi se zdanji naš jezik učil, pretresal i sodil vedno le na stalu starega jezika; vse drugo modrovanje je prazno. Kdor hoče iskati novejši slovenščini pravil, pa stare ne zna, tak le golomiši. Lahko je razumeti, koliko bi nam pridovalo, ko bi se stara slovenščina po učilnicah posadila na mesto, kakoršnega je vredna“.

51. V ta namen je Metelko morebiti deset let poprej že pisal v predgovoru k svoji Pismenici takole: „Po ukazu slavnega c. k. ministerstva učenosti morajo pripravniki učenitstva za gimnazije v slovenskih deželah doveršeno znanost slovenščine 16. veka kakor tudi karantanskih ostankov (Carantanische Fragmente), ki jih imamo iz 8. do 10. veka, v posebni skušnji spričati, prěden bodo za učenitstvo poterjeni. K temu je pa znanje staroslovenščine neogiboma potrebno. Ne le v starodavnih pisanjih, celò tudi v sadanjih se najdejo mnogotěre tamòte ali neuměvnosti, ki nam jih še le staroslovenska slovnica razoděne in zjasni; tedaj je treba vsim, ktěri si hočějo doveršeno znanost tudi le sadanje slověnsčine prisvojiti, s staroslovensko slovnico se soznaniti.“

Kěr je doveršena znanost tudi učěncem sosěbno 8. gimnazijalnega razrěda ukazana in jo morajo konec leta v zrelòtni skušnji s pisanjem in ustnimi odgovori na znanje dati, je tedaj silno treba, de se v 7. posěbno pa v 8. razredu s staroslovensko slovnico soznanijo.

De se naše slovstvo od 16. véka noter do naših časov marsiktérih nepotrébnih nemških priklad ni moglo znebiti in se na višji stopnjo vzdigniti, pride od neznanosti staroslovenščine. Kar sta namreč Dobrovski in Kopitar jéla staroslovenščino priporočati in pripomočke k temu uku na dan dajati, akoravno so ji le maloktéri slušali, nam vender sedanje slovstvo dosti očitno pokaže, kolikanj se je slovenščina v malo letih očistila, zboljšala, zlépšala. Pri vsim tém pa vender v resnici ne moremo reči, da smo že deleč od pervega konca.

Veliko svetlóbo v slovensko pismenstvo nam je prinesel častiti g. prof. Dr. Miklošič ne le s svojim staroslovenskim slovarjem, ampak posebno tudi s slovniškimi oblikami, iz nar starjih rokopisov pridobljenimi. . .

Cirilsko pisanje (Cirilica) se je pa začelo v sredi 9. veka, in se po svojem znajdniku s. Cirilu tako imenuje. Ko so namreč Sloveni kerščansko véro nase vzéli, \*) so želéli korenitega in razločnega podučjenja v kerščanstvu, ktérega jim pa prvi oznanovavci svéte vere, kér so bili ptujci in niso dosti dobro znali slovenskega jezika, niso mogli dati, in njih radovednosti v té reči, na ktéri jim je bilo po vsi pravici tolikanj ležéče, niso mogli zadostiti. Tedaj so, kakor piše Nestor \*\*), trije slovenski knezi Rastislav, Svetopolk in Kocel v Carigrad k cesarju (Mihaelu III.) može poslali, ki so mu rekli: Naša dežela se je v kerščanstvo spreobrnila, pa nimamo učenikov, kteri bi nas mógli dostojno učiti in nam svete pisma izlagati: mi sami ne umémo ne greškega ne latinskega, in ta takó, drugi drugač uči; tedaj ne umémo pravega duha in moči svetega pisma. Pošlji nam tedaj učenikov, ktéri nas morejo beséd svetega pisma in njega pravega uména učiti. — Ko je cesar Mihael to slišal, je poklical svoje modrijane in jim razodel prošnjo slo-

\*) Od poprej nam zgodovina od našega naroda celó malo pové, pa vender toliko, da je bil slovanski národ silo velik, in da je bil ob Jadranskem morji starodaven, nam že Polibi, ki je skorej 200 lét pred Kr. živel, pové rekoč: „Kar je še druge zemlje pri Jadranskem morji, to ima neki drugi starodavni národ. Imenujejo se Veneti (Slovanie), in govoré drugi od galskega različen jezik.“ Tacit in Ptolomej pa terdita, da je bil ti že ob njunem času silo velik národ. Jornand, ki je živel v sredi 6. véka po Kr. pa piše takole: „Po neizmérnih prostorih prebiva preljudnati národ Vinidov (Slovanov). Ako ravno so njih imena različne po različnih plemenih in mesnih, se vender posébnó Slovanie in Antie imenujejo.“ Ob tistem času in v enakem smislu (pomenu) piše od njih tudi Prokopi.

\*\*) Redovnik Nestor je pisal staroslovenski v Kievu v 11. veku, pa je bil pri nas ves neznan, in še le naš učenj deželjan Baron Sigmund Herberstein (r. v. Vipavi 1486), bivši dvakrat avstrijsk poslanec v Moskvi l. 1517 in 1526, je ondi zanj zvédil, in ko Slovenec ga je bral, umel in v naše dežele prinesel.

Nestor je počel svoj letopis od léta 858. Od léta 879 popisuje vse obširniši in piše tako točno in določno, da se vidi, da ni samo po ustnih pravlicah pisal, ampak da je marsikaj iz družih verjétnih knjig in napisov jemal. Za tega voljo je Nestor v zadévi verjétnosti, obširnosti in starobilosti ravno tako imeniten kakor naj prvi med vsimi drugimi slovanskimi létopisci. Njegov letopis so Rusje vselej zelo čislali, zato tudi njih cerkvéni spisi od njega s hvalo govoré. Pravijo, da ni umrl pred l. 1113, ki je bil takrat 57 lét star.

venskih knezov. Modrijanije so mu rekli: V Solunu (Tesaloniki) je mož po imenu Leon, ta ima dva sina, ki uméta slovenski, in oba sta ostra modrijana. Cesar to slišavši pošlje po nji v Solun k Leonu rekoč: Pošlji nam hitro svoja sina Metodja in Konstantina. Leon, to slišati, ji hitro pošlje. Oba prideta k cesarju, in ta jima reče: Lejta, slovenski knezi so k meni poslali in prosijo učenikov, kateri bi jim mógli sveto pismo izlagati; to so njih želje. Rada se dasta sprostiti, in gresta v slovensko deželo k knezom Rastislavu, Svetopolku in Kocelu. Ko sta prišla, sta začela slovenski pravopis sestavljati, in predstavita evangeli in aposteljna. Zeló so se Slovenie veselili, slišati veličanstva božje v svojem jeziku.\*)

## Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

### Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristi-nega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominke po prislovcu latinski: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

V duhu nahajamo se na glavnem kolodvoru cesarske metropole Dunaja. Navadno si ptujci, ki pridejo v to velikausko mesto (ali tudi v kaki drugi znameniti kraj), kupijo v knjigarnah katero zmed mnogih knji-žic, ki popisujejo na drobno vsako količkaj znamenito stvar in te knji-žice jim služijo tako rekoč kot kažipoti po postranih oddelkih mesta ali okolice. Je pa res to tudi vsakemu svetovati, ki se tacega pripomočka posluževati umé. Navadno imajo namreč take knjižice kot prilogo načert mesta; tudi zemljevid okolice je nekaterim dodán; in po teh prilogah se vsakikdo dovolj lahko orientira, ki ima količkaj razúma o zemljevidih. Da učitelje štejem v versto tacih zvedencev, se umé samo po sebi. — Verh tega si pa človek take knjižice kot druge spominke še čez leta in leta rad ogleduje.

Ako razgérnemo kaki novejši načert Dunaja (Plan von Wien) pred saboj, vidimo, da je razdeljen v 9 okrajev. Zdi se vsaj meni to dokaj bolj modro, kot prejšnja razdelitev, ki je štela 4 notranjo-mestne raz-

\*) Tudi s. mašo so brali v slovenskem jeziku. To so jim pa nemški sosédje zavidi in so Metodja v Rimu tožili, kamor se je mógel iti odgovarjat; je pa tako dobro opravil, da papež Joan VIII. vse njegovo delo in tudi njegove pismena pohvali (*litteras slovinicas jure laudamus*), in stori Metodja nadškofa na Panonskem in Moravskem, kjer je 24 let nadškofoval. Konstantin pa boléhen je pod imenom Ciril šel v samostan, in ondi kmalo po tem umrl.



delke, in nič manj kot 34 predmestij. Po novi vravnavi se šteje zdaj celo notranje mesto kot prvi okraj. Ondi, kjer so svoje dni opasovali znotranje mesto po treh straneh orjaška obzidja in globoki prekopi, se vidijo zdaj naj krasnejše ulice pod imeni: Stuben-, Park-, Kolovrat-, Kärntner-, Opern-, Burg- in Schottenring, ter raste na teh mestih, bi djal, vidoma iz tal „novi velikanski Dunaj“, t. j. cele verste prezalnih palač in orjaških poslopij. Severo-vzhodno stran notranjega mesta zavaruje Donove dereči oddelek, ki se spodaj vasi „Nussdorf“ loči od glavne reke; ob ravno imenovanem oddelku pa se vije znani Franc-Josefs-Quai.

Od južnih pokrajin prišedšim popotnikom so naj bližji: IV. okraj imenovan „Wieden“; V., imenovan „Margarethen“, in oddelek III. okraja imenovanega „Landstrasse“. Ti okraji tedaj, kakor tudi mala, pa baje mnogokrat dovolj hudomušna rečica „Wienfluss“ opasujejo glavno mesto proti jugu. Proti vzhodu leži večina že imenovanega III. okraja „Landstrasse“ in deloma tudi oddelek II. okraja ali „Leopoldovega mesta“ (Leopoldstadt); proti severju sta večina Leopoldovega mesta z obširnimi sprehajališči (k. k. Augarten) v ozadju, kakor tudi IX. okraj, imenovan „Alsergrund“; proti zapadu pa so poslednjič VI. okraj „Mariahilf“, VII. okraj „Neubau“, in VIII., imenovan „Josefstadt“ (Jožefovo mesto). — Toliko po večjem o glavnih oddelkih cesarskega mesta Dunaja; bolj natančno pa o posamesnih govoriti bi bilo pač preobširno, in to tudi ni moj namen. Za malo soldov si namreč lahko vsakikdo kupi lično knjižico, ki mu bo vse to na drobno razložila, polahkavala pa mu h krati hojo skozi ogromni Dunaj, ter služila mu, kakor sem že spričetka današnjega spisa rekel, kot kažipot po raznih razprostranih oddelkih notranjega mesta in obširnih predmestij.

Po tem precej obširnem vvodu naj prestopim sedaj k svojemu malemu dnevniku, ki shranjuje marskako za me prijetno in nepozabljivo „notico“, ter naj povem zavèrstoma mojim dragim sobratom kaj iz njega.

1869. 9. dan avgusta. Politehnika. Karolova cerkev. Resel-evi spominek. — Politehnika, veliko, zalo, palači enako poslopje v videnskem (IV.) okraju, je bila postavljena l. 1818. po neumerljivem cesarju Francu I., staremu očetu sedajnjega svetlega cesarja Franc-Jožefa I., ter je posvečena višji obertnijski izobraženosti, kar kaže tudi umetno okinčano čelo njeno z nemškim napisom: „Der Pflege, Erweiterung, Veredlung des Gewerbfleisses, der Bürgerkünste, des Handels. Franz der Erste“. To poslopje je za ogledovanje priročno vsem, ki pridejo iz južnih krajev na Dunaj; zlasti učitelji naj ne gredo mimo, da bi si ga ne ogledali. Prijazni portir, zalo-krepki Moravan, je rad na službo vsakemu, ki si znamenitosti tega višjega učilišča ogledati želi. Obiskovalcem svetujemo, da si med drugim sprosijo dovoljenje, ogledati si bogate mineralne zbirke, ki se nahajajo v mnogih sobah prvega dvora

pri tleh (vhod v desnem voglu). Viditi so ondi raznoverstna kamenja za tlake, zidarije, drago-izverstne mineralije in kristali, ponarejeni povetrijaki (Modelle von Meteorsteinen), ponarejena žlahtna kamenja; raznoverstne seli, premógi, rúde (tudi iz Kranjskega); zobje predsvetnih žival; okamnine raznih školjk, živalskih kosti, čepinj, ter tacih prečudnih zverad, kakoršnih naše dni ni nikjer več videti, in bi si jih mi slikali za strahove in prikazni, itd. itd. itd. Tudi knjižnjica je sklenjena s tem res kaj dragocenim muzejem šolskih pripomočkov za poduk v naravoslovju. — Uk kemije, fizike, gospodarstva ima zopet v drugih prostorih svoje bogate pripomočke; — z eno besedo: katerega kolj žene vedoželjnost v politehniko, naj bo zagotovljen, da zadovoljen bo zapustil to poslopje, v katerem šolati se mi je bila prilika skozi 7 tednev l. 1869. in kateri čas štejem kot najsrečnejšega zmed vsega mojega življenja.

Gotovo ni bilo brez globoko-verskega čuta in namena, da je rajni pobožni cesar Franc I. politehniko dal pozidati v neposredni bližavi enega najlepših dunajskih svetišč, prezalo Karol Boromejeve cerkev namreč; in zlasti kdor danes bližno sosesčino ravno imenovanih dveh poslopij nekoliko globokejšo premišljuje, skoraj da sliši v duhu iz podzemeljskih rák dunajsko-kapucinske cerkve iz sicer nemih, pa vendar še vedno spoštovano-čislanih ust tega v Bogu spijočega vladarja govoriti besede: „Cerkve in šola hodite naj roka v roki!“

Karol Boromejevo cerkev zidal je slavno znani cesar Karol VI., oni za prid svojih podložnikov ves zavzeti deželni oče, ki bo zarad mnogoterih po svojih deželah izpeljanih občeukoristnih stavb pomnjen, dokler se bodo šteli veki. Leta 1713. je Dunaj britko zdihoval pod stiskami strahovite kuge, in pobožni cesar Karol storil je bil zaobljubo, da ako Bog reši njegovo ljubo stolno mesto smertne šibe, postaviti mu hoče krasno svetišče v zahvalni dar. In da je svetli gospod ostal zvest obljubi svoji, svedoči napis nad zalim od korintinških stebrov podpiranim cerkvenim portalom: „Vota mea reddam in conspectu timentium Deum (Pred obličjem bogaboječih spolnoval bom obljube svoje). Derzovito v zrake kipeča visoka kuplja mogočno krije podolgo-okroglasto ladijo veličastnega, v romanskem slogu postavljenega dvastolpnega svetišča; spredaj ob straneh postala pa stojita prosto na vsaki strani še po en 141 čevljev visoki steber. Obadva sta nadana čez in čez z bazrelief-i, kazaje po celi višavi svoji poglobitve dogodbe iz življenja cerkvenega patrona sv. Karola. \*) Kdor je prijatelj lepih cerkvenih stavb, naj se potrudi tudi v znotranje prostore tega svetišča; gotovo mu ne bo žal za tu pomujeni

\*) Čisto enaki steber so bili postavili v Parizu Francozi svojemu preslavljenemu cesarju Napoleon-u I. v čast. Al časi se spreminjajo, in „Hosana“ se le prerado spremeni v „Crucifige“. Zadnji strahoviti Pariški punt je namreč prekuenil ta slavokip v razvaline in prah. Tako plačuje svet. Pisavec.

čas. Štukaturnih olepšav, krasnih presnih malarij; marmeljna in zlatnine bo vidil toliko, da prisiljen bo reči: Dá, gospod, ki je postaviti dal Najvišjemu v čast ta zali tempelj, res ljubil je v najlepšem pomenu besede lepoto hiše Njegove.

Hvalevredna vravnava pri pozidanju „novega Dunaja“ je zlasti ta, da se po širjih ulicah in tergih zasajujejo drevoredi in perivoji, kjer je le kolj moč. Ljudje so s tem vsaj nekoliko obvarovani hude vročine, katera po nekaterih mestih zlasti o poletnih prvih popoldanskih urah neizrečeno hudo pritiska, in jim skoraj ne dopušča pokazati se na dan. Mali perivoj nasajen je tudi pred politehniko, in lične klopi kaj zapeljivo vabijo šolsko mladino in tudi ostalo občinstvo v svojo mikavno senco. Ob sredi tega perivoja postavljen je na visokem kamnitem postamentu bronasti kip slavnega Jožefa Ressel-a, rojenega Slovana (iz mesta Chrudim-a na Češkem), ki je našel barkino vértilo (Schiffs-schraube), kakor kaže latinski napis, in se po našem glasi: „Jožefu Res-selj-nu, avstrijskemu rojaku, kateri je zmed vseh prvi zavito (polžasto, vertilasto) kolo rabil v poganjanje parnikov l. 1827. — Spominek po-stavili l. 1862“. Tega bistroumnega moža je vhitela, popotujočega skozi Ljubljano, ondi gotovo prezgodnja smert, in mu trohniyo koščice na Št. Krištofskem pokopališču. Naj časténi mož mirno počiva v hladnem krilu zemlje slovenske!

(Dalje prihodnjič.)

## Šolsko obzorje.

**Iz Ljubljane.** Pri učiteljskem spraševanju, ktero je od 16. do 26. t. m. trajalo, so učitelji in učiteljice te-la vprašanja pismeno odgovarjali: a) za ljudske šole: 1. iz pedagogike: *Wodurch erwirbt, bewahrt und sichert sich der Lehrer (die Lehrerin) die so nötige Freudigkeit zu seinem (ihrem) Berufe?* 2. Iz nemščine: *„Die soziale Stellung des Volksschullehrers in der bürgerlichen Gesellschaft (eine Abhandlung). Eine Beschreibung des Heimat-ortes.“* 3. Iz slovenščine za učitelje: *„Učitelj svojemu prijatelju, mlajšemu učitelju, našteva dovoljene odgojne pripomočke pri ustrahovanju v šoli (pohvale in kazni); piše naj se v obliki prijateljskega lista; za učiteljice: „Učiteljica svoji prijateljici, učiteljici, kaže, kako pazi, da so učenke snažne, tako tudi vsa učila, šolsko orodje, šolska soba in vsi učilnični prostori; piše naj se v obliki prijaznega lista.“* 4. Iz številenja: *»Eine Strasse von 163½ Meter Länge und 5⅓ Meter Breite ist gepflastert worden; wie hoch wurde das Quadratmeter gerechnet, wenn die ganze Arbeit auf 1428⅘ fl. zu stehen kam? Ein Acker von 13 Joch 1285 □Klafter wird um 5060·25 fl. gekauft; der Käufer tritt nun 2·87 Joch zu demselben Preise an seinen Nachbar ab; wie viel hat dieser dafür zu bezahlen? Ein Kapital von 4321 fl. ist zu 4½% durch 2 Jahre angelegt; wie viel Zins trägt es?«* — b) Za meščanske šole. 1. Iz pedagogike: *»Wie kann der Lehrer ausser der Schule für die Schule wirken? Was versteht man unter Gedächtnis und auf welchen Eigenschaften beruht die Vollkommenheit des Gedächtnisses?*

Welche Fortschritte strebte Amos Comenius auf dem Gebiete der Erziehung gegenüber seiner Zeit an?« — 2. Iz nemščine: »Ueber den Gebrauch des Konjunktivs in der deutschen Sprache. — Uebersichtliche Darstellung der literarischen Thätigkeit des Dichters Friedrich v. Schiller.« 3. Iz slovenščine: »*Kakošno korist more posebno učitelj od potovanja imeti?*« 4. Iz laškega jezika: Eine in deutscher Sprache gegebene kurze Erzählung ins Italienische zu übersetzen. 5. Iz zemljepisja: »Anführung von Beweisgründen für die Rotation und die Revolution der Erde. — Es ist der Lauf der Save sammt ihren Zuflüssen und den Eigenthümlichkeiten einiger derselben zu besprechen.« 6. Iz zgodovine: »Es ist das Leben des Cn. Pompeius M. in seinen wichtigsten Momenten zu besprechen und seine Bedeutung für die römische Geschichte darzulegen. — Es ist eine klare Uebersicht des österreichischen Interregnums von 1246—1282 zu geben.« 7. Iz številenja: »Es sind die Unbekannten folgender Gleichungen zu bestimmen:  $4x + 3y - 5z = 13$ ;  $3x - 4y + z = 2$ ;  $-x + 7y + 3z = 11$ . — Eine Dampfmaschine von 36 Pferdekraft bewegt in 18 Tagen à 12 Stunden eine Erdmasse von 4 Klafter Länge,  $2\frac{1}{2}$  Klafter Breite und  $2\frac{1}{2}$  Klafter Höhe; in wie viel Tagen ununterbrochener Arbeit wird eine Erdmasse von 8 Klafter Länge,  $3\frac{1}{2}$  Klafter Breite und 2 Klafter Höhe durch eine Dampfmaschine von 24 Pferdekraft bewegt werden? — Ein gerader Kegel enthält 64 Kubikfuss und der Durchmesser seiner Grundfläche verhält sich zu seiner Höhe wie 4:5; wie gross ist seine Mantelfläche? Man denke sich ferner die Mantelfläche abgewickelt, wodurch man einen Kreis ausschnitt erhält, und untersuche, wie gross der diesem Sektor entsprechende Zentriwinkel sei.« — 8. Iz prirodopisja: »Es ist die Einrichtung des menschlichen Auges darzulegen, dann eingehend zu erklären, wie das Sehen zustandekommt. — Welche Thiere nennt man Coelenterata und wie werden dieselben eingetheilt? — Die Kieselsäure, ihre mineralogischen und chemischen Eigenschaften.« 9. Iz fizike: »Es soll die Reihe der Kohlenstoff-Verbindungen, welche man als Fettkörper bezeichnet, hinsichtlich der Gesetzmässigkeit der Zusammensetzung ihrer Radikale und deren Derivate im allgemeinen charakterisiert werden. — Die Erscheinungen der Kapillarität sollen erklärt und die Wichtigkeit derselben in der Natur durch Anführung der Phänomene, welche sich daraus erklären lassen, dargelegt werden. — Es soll die Galvanoplastik erklärt werden.«

### **Premembe v učiteljskem stanu na Kranjskem.**

G. Fr. Sever gre za uč. k sv. Gregorju in v Šent-Vid g. Fr. Bevk.  
— G. Janez Trojar, učitelj v Gradu (v Bledu), je za trdno postavljen.  
— G. Peter Warthol, nekdanji učitelj v Semiču, je umrl.

### **Razpis učiteljskih služeb na Kranjskem.**

Na enorazredni ljudski šoli na Vačah je izpraznjena služba učitelja, ktera združena z orglarjevo in cerkvenikovo tačas donáša okoli 300 gl. letne plače. Prošnje s potrebnimi spricáli se oddajajo do 15. maja t. l. pri okrajnem šolskem svetu v Litiji. — V dvorazredni ljudski šoli v Planini je izpraznjena podučiteljeva služba, ktera se oddaja tudi učiteljici z letno plačo 300 gold. in s prostim stanovanjem. Prošnje naj se oddajajo pri okrajnem šolskem svetu v Logatecu v Planini do 15. t. m.

**Listnica.** G. Z. v B.: Vaš dopis drugo; pesmica pa je zakasnjena za letos; hranili smo jo za drugo leto. V Bukarešt: Pride; za objubljeno prosimo. — G. F. K. v S.: od 20/4 1871. do sedaj nismo nič prejeli, tedaj poslano za l. 1872.; dopis drugo. Šolsko blago ste prejeli od „Nar. Šole“, ker je gosp. M. L. 2 gold. za Vašo šolo vložil. Stvar je s tem poravnana.